

Motion till riksdagen 2011/12:So564

av **Annika Carlsson och Karin Nilsson (C)**

Diagnos och merkostnad för glutenintoleranta

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att pröva om screening av celiaki ska införas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utforma en nationell merkostnadsersättning för glutenintoleranta.

Motivering

Celiaki är inte längre en ovanlig sjukdom utan den drabbar 2 till 3 procent av befolkningen och kan uppstå när som helst i livet. Den betraktades länge som en ovanlig barnsjukdom men den drabbar alla åldrar. Det är vanligare bland kvinnor, ungefär dubbelt så vanligt som hos män. Varför vet man inte. Men att det är arv och gluten i kosten som krävs för att utveckla celiaki vet man. Vi äter kost idag som innehåller mer mjöl nu än för några årtionden sedan. Det bidrar troligtvis till den ökning av celiaki som vi nu ser.

Sverige har högst förekomst av celiaki i västvärlden. En dramatisk ökning skedde 1984 hos de allra minsta barnen, för att sjunka igen 1995 och framåt. Ökningen berodde framför allt på ökad förekomst, inte så mycket på ökad uppmärksamhet eller förbättrad diagnostik. En starkt bidragande orsak var de kostråd som gavs till spädbarnsföräldrar före 1995. Nu vet vi att spädbarn bör introduceras försiktigt till mjölprodukter och helst under pågående amning, vilket stämmer med dagens rekommendationer.

Eftersom kunskapen om sjukdomen har förändrats är det många som får vänta länge på rätt diagnos. Det finns beräkningar på att två tredjedelar av dem som har glutenintolerans inte har fått diagnos. Enligt nya undersökningar får man vänta i genomsnitt tio år på diagnos från första symptomen. Det blodprov som används som första steg i undersökningen är inte kostsamt och

Fel! Okänt namn på

det höjs röster för att screening vore ett sätt att tidigt finna de som idag går länge utan diagnos och därmed rätt kost.

Det är viktigt att primärvården hittar så många som möjligt av de glutenintoleranta, för att undvika mycket onödigt lidande och sjukvårds konsumtion. Nya rön visar dessutom att en obehandlad celiaki ökar även risken för sjukdomar som anemi, benskörhet, depression, cancer, hjärt-kärlsjukdomar, diabetes, sköldkörtelsjukdomar etc. Det finns även en studie som visar på förhöjd dödlighet för patienter med celiaki. Eftersom det är med rätt kost som sjukdomen hålls i schack och ersättningskostnaden är dyrare än annan mat är en merkostnadsersättning viktig att få på plats.

Det nuvarande systemet är otidsenligt och inte kvar alls i många landsting. Den hämmade både individens valmöjligheter och effektiv priskonkurrens och produktutveckling. Läkare, dietister och apotek tvingas till onödig hantering, och transporter och resor blir många och långa. Men med ett förmånssystem som Grönwall föreslår i sin utredning – Speciallivsmedel till barn och vuxna – blir det mer rättvist, enkelt och tydligt. Om det förslaget genomförs kommer bostadsort och ålder inte längre att spela någon roll för om man ska få ekonomiskt stöd eller inte. Patienten föreslås få kontantbidrag till inköp av speciallivsmedel istället för att tillhandahålla glutenfria ersättningsprodukter till ett reducerat pris. Liknande gäller redan i både Finland och Norge.

Det är inte bara privatekonomiskt viktigt att diagnoser ställs och att glutenfria alternativ köps, tillagas och äts av personer med glutenintolerans utan det är även av samhällsekonomisk nytta för att minska vårdmöten i sökandet av diagnos och minska följsjukdomar av obehandlad celiaki.

Regeringen bör därför pröva om screening av celiaki ska införas och utan dröjsmål utforma en nationell merkostnadsersättning som ska ta kraft i och dra nytta av de marknadsekonomiska krafterna. Rätt utformat stöd kommer att gynna framväxten av fler produkter, prisutvecklingen av dessa varor och att produkterna finns tillgängliga i många fler butiker. Det kommer att gynna alla glutenintoleranta, deras familjer och deras anhöriga. Detta ges regeringen till känna.

Stockholm den 3 oktober 2011

Annika Qarlsso (C)

Karin Nilsson (C)